

Remissvar
Arbetsmarknadsdepartementet**Dnr**
A2025/00628

En arbetsmiljöstrategi för ett förändrat arbetsliv (SOU 2025:73)

Sveriges Lärares sammanfattande synpunkter

Sveriges Lärare välkomnar utredningens arbete som ett steg mot en modern och framtidsorienterad arbetsmiljöstrategi. Förbundet ser positivt på att skolväsendet och utbildning lyfts in tydligt, men understryker vikten av att strategin följs av konkreta satsningar, vägledningar och resurser.

Sveriges Lärare föreslår att regeringen ger berörda myndigheter i uppdrag att:

1. Säkerställa resurstilldelning till skolor (hela skolväsendet) och huvudmän i linje med strategins ambitioner.
2. Tillsätta ett särskilt implementeringsstöd till rektorer och skolhuvudmän.
3. Utveckla nationella stödmaterial och verktyg för elevinflytande och systematiskt arbetsmiljöarbete.
4. Ta initiativ till en utvidgning av Arbetsmiljölagen så att även elever i fritidshem omfattas av arbetsmiljölagen.

Den föreslagna samordningsfunktionen måste ha en "administrationsbroms" - samordningen ska minska, inte öka, lärares och rektors administrativa börda.

Utöver detta vill Sveriges Lärare uppmana regeringen att dels implementera utredningen "Tid för undervisningsuppdraget – åtgärder för god undervisning och läraryrkenas attraktivitet (SOU 2025:26), dels lägga förslag till riksdagen gällande ett reformerat finansieringssystem för skolväsendet där staten tar ett mycket större ansvar än idag. Båda dessa åtgärder är nödvändiga villkor för att arbetsmiljöstrategin ska kunna genomföras för skolväsendets del.

Inledning och övergripande synpunkter

I Sveriges Lärares remissvar fokuserar vi på det i utredningen som berör skola och utbildning.

Sveriges Lärare ser i grunden positivt på förslaget till en ny arbetsmiljöstrategi för perioden 2026–2030. Vi välkomnar särskilt att strategin tydliggör att arbetsmiljön i skolväsendet omfattar såväl personal som elever, och att frågor om psykisk hälsa, trygghet, digitalisering och hållbarhet lyfts på ett samlat sätt. Något som inte går ihop med strategins ambitioner, om att involvera elever och studerande i arbetsmiljöarbetet, är att elever idag inte omfattas av arbetsmiljölagen under tid som de tillbringar i fritidshemmet. Detta har tidigare motiverats med att fritidshemmen mer är en frivillig verksamhet och att likna vid hem/fritid. Idag är fritidshemmen en integrerad del av skolan (styrd av skollagen, läroplanen och utbildningspolitiska mål). Eleverna har organiserad verksamhet som ställer krav på lokaler, material och arbetsmiljö – inte bara fri lek. Det framstår då som märkligt att arbetsmiljölagen upphör att gälla för dessa barn vid ett visst klockslag på dagen, när förhållandena i övrigt ofta är ganska likartade. SOU 2006:44 gjorde bedömningen att AML:s system (samverkan, systematiskt arbetsmiljöarbete) inte lämpar

sig för barn i förskola/fritidshem och att andra tillsynsordningar redan fanns, även om de hade brister. Nu med de ökade ambitionerna för att involvera elever i arbetsmiljöarbetet bör denna hållning ändras.

Det är angeläget att alla skolformer i så stor utsträckning som möjligt omfattas av samma regelsystem och därför behöver Arbetsmiljölagen utvidgas till att omfatta även elevers tid i fritidshemmet.

Förbundet delar bedömningen att arbetsmiljön i hela skolväsendet behöver stärkas, både för att förbättra dagens arbetsmiljö och för att säkerställa framtidens kompetensförsörjning av lärare och att dagens elever stärkta och med kunskap om arbetsmiljö kan gå ut i ett mer hälsosamt arbetsliv. En trygg och säker skolgång med hög kvalitet och trygga relationer är en skyddsfaktor mot ohälsa och kriminalitet senare i livet.

Sveriges Lärare vill samtidigt understryka vikten av att strategin följs av konkreta satsningar, vägledningar och resurser. Det finns idag god kunskap om hur arbetsmiljön kan göras mer hälsofrämjande, ett exempel på detta är satsningen på friskfaktorer. Det är bra att det systematiska arbetsmiljöarbetet lyfts och betonas i strategin. Det är grunden för ett bra arbetsmiljöarbete. Men det går heller inte komma ifrån att de grundläggande förutsättningarna för läraryrket behöver vara på plats. Det är i dag en obalans mellan krav och resurser. Något som både lärare och elever lider av. Ett sätt att komma till rätta med obalansen är tydligare regleringar tex av lärares arbetstid och att skolan ges resurser som kan användas till fler lärare, mindre klasser och en stärkt elevhälsa.

Implementeringen av utredningen ”Tid för undervisningsuppdraget – åtgärder för god undervisning och läraryrkens attraktivitet” (SOU 2025:26) är det viktigaste regeringen kan göra för att förbättra lärares arbetsmiljö.

Synpunkter på de olika målen

Ett hållbart arbetsliv

Målbild 2030:

1. Fler arbetar högre upp i åldrarna tack vare bättre arbetsmiljö, goda förutsättningar i början av arbetslivet samt möjligheter till arbetsanpassning och omställning.
2. Äldre arbetstagares kompetens och erfarenhet tas i större utsträckning tillvara på arbetsplatsen.
3. Kompetensförsörjningen förbättras genom att arbetsmiljön beaktas i det strategiska kompetensförsörjningsarbetet.
4. Elevers och studerandes arbetsmiljö i skola och utbildningen uppmärksammas och inkluderas i större utsträckning i det systematiska arbetsmiljöarbetet inom skola och högre utbildning.
5. Kunskapen om arbetsmiljöfrågornas betydelse för individer, företag och samhälle ökar i samhälls- och arbetsliv, samt på arbetsplatser och i befolkningen.

1. **Sveriges Lärare tillstyrker delmålet.** En hållbar arbetsmiljö genom hela yrkeslivet, goda förutsättningar i starten och fungerande arbetsanpassning/omställning är

avgörande för att behålla erfarna lärare och öka kontinuiteten i skolan. Om fler lärare ska kunna jobba högre upp i åldrarna måste arbetsvillkor och arbetsmiljön i skolväsendet förbättras. Reglera undervisningstid och planeringstid, minska onödig dokumentation och säkra stöd från elevhälsa och andra yrkesgrupper. Nya lärare behöver få ett introduktionsår med kvalitet där även den nye lärarens mentor har goda villkor. Ett kvalitativt introduktionsår minskar tidiga avhopp och ökar sannolikheten att lärare stannar längre upp i åldrarna.

2. **Sveriges Lärare tillstyrker delmålet.** Sveriges Lärare välkomnar att äldre arbetstgares kompetens och erfarenhet lyfts fram i strategin.
3. **Sveriges Lärare tillstyrker delmålet.** Sveriges Lärare välkomnar att kopplingen mellan arbetsmiljö och kompetensförsörjning ska beaktas. I skolväsendet finns en tydlig koppling mellan kompetensförsörjning och brister i arbetsmiljön. För få studenter väljer lärarutbildningen och många lärare överväger att sluta på grund av arbetsmiljön. För att säkra kompetensförsörjningen och att framtidens blivande högskolestudenter vill välja lärarutbildningen i konkurrens med andra attraktiva högskoleutbildningar krävs att arbetsmiljön och villkoren för att vara lärare förbättras.
4. **Sveriges Lärare tillstyrker delmålet.** Vi välkomnar att elevers och studenters arbetsmiljö lyfts in i strategins hållbarhetsmål. Detta är en viktig markering av skolväsendets dubbla funktion – både som arbetsplats för personal och som arbetsmiljö och lärmiljö för elever. En förutsättning för att eleverna ska ha en god arbetsmiljö är att lärare och övrig personal har goda arbetsvillkor. Sveriges Lärare instämmer i att lärmiljön måste främja långsiktig hälsa och lärande. Redan idag ska elever (från årskurs 7) och studerande kunna delta i det systematiska arbetsmiljöarbetet samt utse elev- respektive studerandeskyddsombud. Skolhuvudmän och lärosäten behöver tydligare uppmärksamma elevers och studerandes arbetsmiljö, då en god miljö påverkar deras hälsa, välbefinnande, lärande och utveckling positivt. Sveriges Lärare välkomnar att elever och studenters arbetsmiljö uppmärksammas och på ett tydligare sätt inkluderas i arbetsmiljöarbetet. För att strategin ska omfatta elevernas hela tid i skolan behöver Arbetsmiljölagen utvidgas så att den även omfattar elever i fritidshemmet. Idag finns en brist på organiserat stöd för elevmedverkan i arbetsmiljöarbetet. Detta kan inte åtgärdas utan ett avsevärt tillskott av resurser som till exempel behöver satsas på fortbildning av lärare.

5. Sveriges lärare tillstyrker delmålet

Ett hälsosamt arbetsliv

Målbild 2030:

1. Kunskapen ökar bland arbetsgivare och arbetstagare om vad som skapar hälsosamma arbetsplatser och arbetsmiljöns betydelse för produktion, tillväxt och innovation.
2. Arbetsgivarnas och arbetstagarnas gemensamma arbete med att skapa arbetsplatser som bidrar till hälsa, utveckling och välbefinnande stärks.
3. Antalet personer som dör till följd av sitt arbete minskar.
4. Organisatorisk och social arbetsmiljö förbättras. Den psykiska ohälsan och de stressrelaterade problemen i arbetslivet minskar.
5. Arbetsmiljön för personer med funktionsnedsättning förbättras genom ökad medvetenhet och kunskap hos arbetsgivare och arbetstagare och genom inkludering, anpassningar och arbete för ökad tillgänglighet.
6. Sjukfrånvaron minskar genom ett mer strategiskt arbete för hälsofrämjande arbetsplatser samt arbete med rehabilitering och arbetsanpassning.

Sveriges Lärare tillstyrker de sex delmålen

Utredningens fokus på psykisk hälsa, återgång efter sjukdom och suicidprevention är mycket angeläget. I utbildningssektorn är de långa sjukfallen på grund av stress och hög arbetsbelastning oacceptabelt höga. Vi vill särskilt lyfta vikten av resurssättning av skolan och en reglering av lärares olika ramfaktorer såsom undervisningstid, tid för planering och uppföljning av undervisningen samt gruppstorlekar. Detta gynnar även eleverna. Utöver detta behöver det satsas på av elevhälsan och en utvecklad samverkan med externa aktörer såsom hälso- och sjukvård och socialtjänst.

Ett tryggt arbetsliv

Målbild 2030

1. Arbetslivskriminaliteten minskar vilket leder till minskad utsatthet för enskilda, samt en sundare konkurrens på arbetsmarknaden.
2. Inga dödsolyckor förekommer i arbetslivet.
3. Arbetsplatsolyckor minskar till följd av ett gott systematiskt arbetsmiljöarbete och förstärkt säkerhetsarbete.
4. Våld, hot och trakasserier i arbetslivet minskar till följd av förebyggande insatser som skapar ökad medvetenhet och trygghet i arbetsmiljön.
5. Otillåten och otillbörlig påverkan på anställda inom offentlig verksamhet minskar.
6. Kunskap och kompetens om arbetssätt för att förebygga kränkande särbehandling och diskriminering i arbetslivet ökar vilket leder till minskad utsatthet och arbetsrelaterad ohälsa.

Sveriges Lärare tillstyrker målet

För att målet ska få reell effekt i skolväsendet krävs tillsyn och resurser som minskar våld, hot och olyckor – utan att öka administrationen. Med fungerande SAM, tydliga rutiner mot påverkansförsök, seriösa upphandlingar och stärkt OSA-kompetens skapas verklig trygghet för lärare och elever.

Arbetsmiljöstrategins ambition att förebygga trakasserier och diskriminering är central. Sveriges Lärare ser behov av tydligare metodstöd och riktlinjer för hur skolor kan bedriva ett strukturerat och likvärdigt arbete mot kränkningar. Detta utan att arbetet mot trakasserier och diskriminering fastnar i en alltför omfattande dokumentation. Fokus måste vara konkret arbete för att kränkningar och alla former av diskriminering ska förebyggas och när det inträffar ska det upphöra.

Ett innovativt arbetsliv

1. Det finns en ökad kunskap och dialog mellan aktörer inom arbetslivet om hur arbetslivets förändring påverkar arbetsmiljön.
2. Arbetsmiljöfrågorna finns med och beaktas i arbetslivets gröna omställning.
3. Nya sätt att fatta beslut, organisera och leda arbete med hjälp av AI införs med dialog, samverkan och transparens mellan arbetsgivare och arbetstagare.
4. Det finns en ökad medvetenhet och kunskap hos arbetsgivare och arbetstagare om den kognitiva arbetsmiljöns betydelse för hälsa.
5. Digitala system som används i arbetet är i större utsträckning anpassade till människan och det arbete som ska utföras.
6. Distansarbete används på sätt som bidrar till hälsa, välbefinnande och produktivitet i arbetslivet.

Sveriges Lärare tillstyrker målet

Vi välkomnar att frågor om digitalisering, AI och grön omställning inkluderas. Det är dock avgörande att dessa förändringar införs med god arbetsmiljö i fokus – inte som ytterligare krav utan stöd. Lärare behöver tid, kompetensutveckling och involvering i införandet av nya teknologier i undervisning och dokumentation. Tidig delaktighet med de som ska använda systemen och samverkan förebygger dyra ändringar, exempel på detta är de misslyckanden vi sett vid införandet av nya skolplattformar. Utbildning vid införandet är en god investering. Inkludera den digitala arbetsmiljön i det systematiska arbetsmiljöarbetet för att minska risker och stärka den kognitiva arbetsmiljön.

AI:s intåg i samhället och inte minst i skolväsendet är ett paradigmskifte vare sig vi vill eller inte. Det är viktigt och bra att det lyfts i strategin.

Risker med förslaget som Sveriges Lärare vill lyfta fram

Trots att förbundet i grunden delar utredningens ambitioner, vill vi betona några centrala risker:

- **Underfinansiering:** Många skolor kämpar med otillräckliga resurser för att hantera både personalens och elevernas arbetsmiljö. Det finns en betydande risk att strategins ambitioner blir verkningslösa utan motsvarande statsfinansiell förstärkning och riktade stöd.
- **Stoffträngsel och tidsbrist:** Lärare arbetar redan under hög belastning. Nya arbetsuppgifter och utökat stoff som ska in i redan fulla kursplaner måste följas av prioriteringsstöd och inte ytterligare öka arbetsbelastning och krav på mer dokumentation.
- **Elevinflytande kräver vägledning:** Att inkludera elever i arbetsmiljöarbetet är viktigt men kräver metodstöd och tid. Skolor behöver verktyg, processledarstöd och resurser för detta.

- **Intressekonflikter:** Det finns potentiella och eventuellt betydande intressekonflikter som inte ska underskattas. Elevernas inflytande måste tydliggöras och avgränsas så att inte professionens autonomi reduceras kraftigt.

En nationell samordningsfunktion för arbetsmiljö inrättas 4.3.3

Utredningen föreslår en nationell samordningsfunktion för arbetsmiljö placerad på Arbetsmarknadsdepartementet för att driva, samordna och följa upp arbetsmiljöstrategin 2026–2030. Uppdraget är att samla fler departement och myndigheter, föra dialog med parter, forskning och internationella aktörer, samt göra årliga uppföljningar och en halvtidsavstämning. Motivet är varaktiga och växande arbetsmiljöutmaningar (bland annat psykosocial belastning, digitalisering, grön omställning och beredskap) och behovet av bättre styrning, samordning och systematik.

Sveriges Lärare tillstyrker med viss reservation

Sveriges Lärare är positiva till en samordningsfunktion men det finns risker såsom ett otydligt mandat/ansvar, risk för dubbla stolar och svagt ansvarsutkrävande gentemot befintliga uppdrag hos Arbetsmiljöverket och andra myndigheter. En liten funktion (1–2 personer) kan bli för svag för verklig påverkan och uppföljning. Ytterligare lager av samordning kan skapa mer administration snarare än konkreta förbättringar i verksamheten (skolan).

Stockholm 23 oktober 2025

Sveriges Lärare

Anna Olskog

Förbundsordförande

Hans Flygare

Ombudsman arbetsmiljöexpert